

Nytt regeringskansli en önskan

Den gångna valrörelsen fördes som om världen inte fanns. Men det mest utmärkande för vår tid är en allt hårdare kamp om talang, forskning och företagande. Ett land eller en region som gör sig attraktiv i den konkurrensen kan på några få år rusa uppåt i välståndsligan. Se Irland och Finland. Ett land som vägrar förstå de nya villkoren kan, omvänt, snabbt förlora sin gamla ställning.

Vill man vara vinnare eller förlora i den globala ekonomin? Det är frågan. Och detta är den helt avgörande frågan. Allt annat – god vård, arbetstillfällen, välstånd, livsmöjligheter – står och faller med huvudfrågan.

Sverige har hittills klarat sig hyggligt av två skäl. Det ena är att viktiga strukturreformer för den nya tiden genomfördes åren 1989–94. De gav ett försprång, till exempel i fråga om telekom, friskolor och ett hållbart pensionssystem. Det andra skälet är att vi råkade ha en perfekt industristruktur för den av Kina drivna expansionen i världsekonomin: stål, lastbilar, gruvutrustning, skog, infrastruktur av mångahanda slag. Därtill kom att vår krona devalverats kraftigt.

Men för att Sverige ska stå starkt också om 10–15 år krävs att även besluten i dag präglas av insikt om villkoren i den nya globala ekonomin.

Så har inte varit fallet. Vi kan tacka strukturreformerna från regeringarna Carlsson och Bildt för dagens goda tillväxt. Men Göran Persson tackar i stället välfärdsstaten och hävdar att inget behöver ändras. Tala om att dra fel lärdom av erfarenheten.

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, SNS, driver nu ett projekt kring en stor framtidsbransch: biomedicin (läkemedel, biotech och medicinteknik). Vid första mötet med referensgruppen kom frågan: Varför har Sveriges politiska ledning visat så svagt intresse för hur det ska gå för vårt land i den nya globala ekonomin?

Jag valde att titta närmare på den frågan med boken "Vem leder Sverige mot framtiden?" (SNS förlag). Jag fann tre typer av hinder:

1. Politiska hinder. Frågan om Sveriges attraktionskraft i den globala ekonomin kommer inte upp i en allians med kommunister och miljöpartister; de har andra hjärtefrågor – friår och högre energiskatter. En del framsynta åtgärder – som avskaffad förmögenhetsskatt, sänkt kapital- och utbildningsskatt, fler privata företag inom tjänstesektorns vård och skola – skulle kräva en svår ideologisk omprövning av socialdemokraterna.

"Vad kan vi göra för att Sverige ska bli så attraktivt som möjligt för talanger, entreprenörer och företag?"

2. Regeringskansliets organisation. Det finns en förbluffande liten kapacitet i regeringen för att ta emot och hantera rapporter om framtiden. En enda handläggare finns för hela det fält som handlar om biomedicin. Finansdepartementet har en stor enhet för fördelningsfrågor, men ingen för tillväxt. Statsministern har stora staber för att svara på brev och skriva tal, men har ingen kvalificerad hjälp med information kring vetenskap och ekonomi.

3. Rådande paradig. Starka föreställningar sitter i väggarna. Dit hör att Sverige är enda arenan för beslut om till exempel sjukvården. Man ser inte möjligheten att till exempel skapa Nobel Clinics för hjärtkirurgi och cancervård som kunde dra försäkringspatienter från hela Europa till Stockholm och skapa stora förädlingsvärden. Dit hör också föreställ-

ningen att det inte finns dynamiska effekter. Alltsedan den stora skattereformen råder tabu i regeringskansliet att tala om dynamiska effekter, ja att ens tänka tanken. Eftersom de positiva effekterna av sänkt inkomstskatt och kapitalskatt drogje, på grund av realräntechocken när man tog ner inflationen, blev det till något av en "politisk sanning" att skattereformer inte har dynamiska effekter på ekonomin. Och om man inte tror att skatter påverkar beteendet hos individer och företag – då blir "fördelning" enda styråran för skattepolitiken.

Regeringens kansli behöver grundligt reformeras. Regeringen måste till sitt förfogande få en helt annan kompetens för att hantera stora strategiska framtidsfrågor. Framför allt behövs ett tankeskifte, bort från det rent kamerala och statiska synsätt som har präglat de senaste åren. Det dominerande perspektivet, ständigt i centrum för statsråds och tjänstemäns tänkande, måste i stället vara: Vad kan vi göra för att Sverige ska bli så attraktivt som möjligt för talanger, entreprenörer och företag?

Lär av statsministrarna i Danmark och i Finland. De har förstått vad som nu gäller.

Hans Bergström

Hans Bergström

docent i statsvetenskap
och fd chefredaktör för Dagens Nyheter

